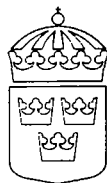


Utbildningsutskottets yttrande

1990/91:UbU3y

Förenklad behandling av motioner



1990/91
UbU3y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över motionerna 1990/91:K314 och 1990/91:K316 när det gäller förenklad behandling av motioner.

Utskottet

Utbildningsutskottets arbetsområde m.m.

Utbildningsutskottet skall bereda ärenden om

- högre utbildning och forskning: universitet, högskolor, forskningsråd, forskningsinstitut, Kungl. biblioteket m.m.
- skolväsendet: grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, särskola, specialskola, sameskola, svenskundervisning för invandrare, svenskundervisning i utlandet, fristående skolor m.m.
- övrig vuxenutbildning/folkbildning: studieförbund, folkhögskolor m.m.

Enligt utbildningsutskottets arbetsordning daterad den 11 oktober 1988 skall även minoritetens (minoriteternas) förslag till riksdagsbeslut (reservation eller avvikande mening) liksom särskilt yttrande föreligga vid justeringstillfället, om inte annat särskilt har överenskommits.

Utbildningsutskottets arbetsbelastning

Utbildningsutskottets arbetsbelastning har successivt ökat sedan början av 1980-talet. Under riksmötet 1981/82 behandlade utskottet 463 yrkanden i motioner. Under de senaste fem riksmötena har antalet av

utbildningsutskottet behandlade motionsyrkanden varit:

- för riksmötet 1985/86: 810
- för riksmötet 1986/87: 1 040
- för riksmötet 1987/88: 1 033
- för riksmötet 1988/89: 1 224
- för riksmötet 1989/90: 1 504

Några av de motioner som redovisats som behandlade under ett visst riksmöte har väckts under ett föregående riksmöte.

Utifrån statistik som utredningstjänsten tillhandahållit kan konstateras att utbildningsutskottet genomsnittligt erhållit ungefär en åttodel av samtliga motionsyrkanden under riksmötena 1987/88, 1988/89 och 1989/90.

Förenklad behandling av motioner i vissa fall

Det ankommer ytterst på varje utskott att på eget ansvar bestämma hur det vill motivera sina beslut. Frågan om utskottens beredning av motioner regleras i 4 kap. 1 § samt 5 kap. 10 § riksdagsordningen. Av bestämmelserna framgår endast att utskott skall avge betänkande över en viss motion i sådan tid att ärendet kan avgöras före utgången av kalenderåret närmast efter det då motionen väcktes.

Att antalet motioner remitterade till utbildningsutskottet kraftigt ökat sedan mitten av 1980-talet har lett till att utskottet måst ompröva sina arbetsformer. Utskottet har således för mandatperioden 1988/89–1990/91 beslutat att behandla fristående motioner inom ett visst myndighets- eller frågeområde mera ingående endast en gång per valperiod (arbetsordning den 11 oktober 1988). Det betyder att motsvarande nya motioner behandlas på ett förenklat sätt med en motivering som i flertalet fall knyter an till tidigare ställningstaganden i utskottet. Eventuella reservationer ersätts därvid som regel med särskilda yttranden, vari hänvisas till tidigare reservationer i ärendet. Exempel på förenklad behandling av ärenden, som tidigare under mandatperioden varit föremål för utskottets beredning, framgår av bilaga 1.

Riksdagen har beträffande budgetprocessen beslutat att de statliga myndigheterna successivt skall gå över till en treårig budgetcykel som bygger på en fördjupad anslagsframställning vart tredje år. Sedan länge framläggs en forskningspolitisk proposition vart tredje år. Av utskottets arbetsordning framgår att utskottet i enlighet härmed mera ingående skall behandla högskole- och forskningsfrågor under valperiodens andra riksmöte. Under valperiodens första och tredje riksmöten har utbildningsutskottet när det gäller forskningsmotioner och i viss mån högskolemotioner vidareutvecklat systemet med förenklad behandling av motioner och hänvisat till att fördjupad behandling av högskole- och forskningsfrågor sker under valperiodens andra riksmöte. I bilaga 2 redovisas exempel på behandling under en mandatperiods första riksmöte av forskningsfrågor, vilka i enlighet med utskottets beslut skall bli föremål för en fördjupad behandling under mandatperiodens

andra riksmöte. Bedömningar i sak av enskilda forskningsärenden får anstå tills ett samlat förslag för hela forskningsområdet lagts fram för riksdagen. Även i dessa ärenden ersätts som regel eventuella reservationer med särskilda yttranden.

Syftet med en på så sätt förenklad behandling av högskole- och forskningsfrågor är självfallet att utskottet under valperiodens första och tredje riksmöten skall kunna koncentrera sin tid och sina krafter på frågor som kräver en mer ingående behandling under dessa riksmöten, dvs. frågor om folkbildningen och det offentliga skolväsendet.

Slutligen förekommer relativt ofta motioner i frågor, som det ankommer på annan än riksdagen att avgöra då myndighet fått ett bemyndigande att fatta beslut i ärendet. Motioner som inte går ut på ett återkallande av bemyndigandet, utan i stället syftar till att riksdagen själv skall fatta beslut i ett ärende av denna typ, brukar utskottet redovisa på ett förenklat sätt i en tabell, varefter de samlat avstyrks med en upplysning om sakförhållandet. Exempel på förenklad behandling av motioner av detta slag framgår av bilaga 3. Denna motionstyp har som regel inte föranlett reservation.

Sammanfattningsvis vill utbildningsutskottet konstatera att villkoren för riksdagsarbetet under den senaste tioårsperioden på grund av den ökande arbetsvolymen i grunden förändrats. Den samlade sammanträdestiden för ett utskott under ett riksmöte kan inte utökas hur mycket som helst. Det finns en gräns. Den arbetsmetod som utskottet här redovisat har varit en förutsättning för att utskottet skall kunna ägna erforderlig tid åt de väsentliga utbildnings- och forskningsärenden som under den senaste mandatperioden remitterats till utbildningsutskottet. Det förhållande att ledamöterna i ett utskott i ökad utsträckning knyter särskilda yttranden till utskottets betänkanden i stället för reservationer innebär i sin tur att arbetet i kammaren underlättas och koncentreras på huvudfrågor.

Stockholm den 26 mars 1991

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Ingvar Johnsson (s), Margareta Israelsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson i Vårgårda (c), Björn Samuelson (v), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ingegerd Wärnersson (s), Jan Björkman (s) och Ulf Melin (m).

Tidigare under mandatperioden behandlade frågor i
övrigt

Slutligen tar utskottet upp övriga frågor som behandlats tidigare under mandatperioden. Motionsyrkandena redovisas i nedanstående tablå, av vilken även framgår i vilket betänkande ifrågavarande ärende tidigare behandlats av utskottet.

Ämnesområde/motion

Tidigare utskottsbehandling

Skolmåltider

1989/90:Ub205 (c) yrk. 1-4	1988/89:UbU4 s. 7.
1989/90:UbU1 s. 16	
1989/90:Ub317 (vpk) yrk. 8	1988/89:UbU4 s. 7.
1989/90:UbU1 s. 16	

Anpassad studiegång

1989/90:Ub226 (m) yrk. 4	1988/89:UbU4 s. 12.
1989/90:UbU1 s. 15	
1989/90:Ub317 (vpk) yrk. 6	1988/89:UbU4 s. 12.
1989/90:UbU1 s. 15	

Lokala skolledningsorgan

1989/90:Ub804 (mp) yrk. 1	1988/89:UbU7 s. 30 ff
1989/90:Ub807 (fp) yrk. 12	1988/89:UbU7 s. 30 ff

Hemspråksundervisning

1989/90:Ub280 (fp, c)	1988/89:UbU2 s. 10 f
1989/90:Ub331 (s) yrk. 2	1988/89:UbU2 s. 10 f

Utskottet anser att de skäl som utskottet under de senaste riksmötena anfört för sina ställningstaganden när det gäller liknande yrkanden som de här redovisade fortfarande är giltiga.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga i tablå upptagna motioner, nämligen motionerna 1989/90: Ub205, 1989/90:Ub226 yrkande 4, 1989/90:Ub280, 1989/90:Ub317 yrkandena 6 och 8, 1989/90:Ub331 yrkande 2, 1989/90:Ub804 yrkande 1 och 1989/90:Ub807 yrkande 12.

Utdrag ur 1988/89:UbU25 om anslag till forskning och forskarutbildning, m.m.

1990 91:UbU3y
Bilaga 2

— — —

1. Allmänna frågor om forskning och forskarutbildning

Inrättande av tjänster som professor samt prioritering av vissa ämnesområden i övrigt

I ett antal motioner yrkas att riksdagen skall göra uttalanden om inrättande av tjänster som professor och i vissa fall även om förstärkning av resurser m.m. inom motsvarande ämnesområden. Motionerna redovisas i följande tablå.

Motion	Tjänst	Högskoleenhet
Ub729 (c.m.fp)	P i körsång	Musikhögskolan i Stockholm
Ub774 (vpk)	P i kördirigering	Musikhögskolan i Stockholm
Ub541 (fp,s,m,c,vpk,mp)	P i turkiska språk och turkisk kultur	—
Ub678 (s)	P i teckenspråk	Universitetet i Stockholm
Ub600 (s) yrk. 1—2	P i turismforskning samt särskilda anslag för turismforskning	Något av universiteten
Ub835 (fp) yrk. 4—5	P i turism	Universitetet i Uppsala med undervisningskyldighet vid högskolan i Falun—Borlänge
	P i turism samt medel från vissa fonder	Universitetet i Göteborg
Ub571 (fp) yrk. 2	P i miljö rätt samt inrättade av institution	—
Ub747 (c) yrk. 1—2	P i miljö rätt samt förstärkning av resurserna	Universitetet i Lund
Ub765 (s)	P i mänskliga rättigheter	—
Ub501 (fp)	P i reumatologi	Universitetet i Uppsala
Ub625 (m) yrk. 1—2	P i neuropsykologi samt förstärkning av forskningen om demenssjukdomar	Universitetet i Lund
Ub665 (fp)	P i vårdpedagogik	Universitetet i Göteborg
Ub748 (c)	P i rehabilitering	Universitetet i Lund
Ub776 (mp)	P i alternativ medicin samt resurser	—
Ub588 (s)	P i telekommunikation	—
Ub822 (s) yrk. 5—6	P i miljö teknik samt inträttande av centrum	Chalmers tekniska högskola

I några motioner hemställs om uttalanden från riksdagen om prioritering av vissa ämnesområden. Dessa motioner framgår av följande tablå.

1990 91:UbU3y
Bilaga 2

Motion	Ämnesområde
Ub586 (s)	folklivsforskning, omfattning och organisation
Ub752 (m)	Latinamerika-institutet vid universitetet i Stockholm, ökade resurser på ordinarie anslag
Ub767 (s) yrk. 1-3	flyktningforskning, tjänster, information, prioritering
Ub510 (s)	familjär amyloidosis
Ub642 (fp)	medicinsk mykologi
Ub837 (fp) yrk. 9	omvårdnadsforskning

I motion 1988/89:Ub556 (c) yrkande 1 delvis hemställs om att universitetet i Lund inom vissa ämnesområden bör få behålla sina resurser eller erhålla förstärkta resurser.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid riksmötet 1986/87 beslöt att införa treåriga planeringsperioder för forskning och forskarutbildning (prop. 1986/87:80, UbU 1986/87:26, rskr. 1986/87:282). Inför en sådan treårsperiod beslutar riksdagen om resursförstärkningar och om nya tjänster inför den kommande treårsperioden. Vid detta tillfälle finns ett omfattande material framtaget inom olika sektorer vilket gör en samlad bedömning och prioritering möjlig. Under pågående treårsperiod förbereds en ny forskningsproposition avseende en ny treårsperiod. Under denna tid finns i allmänhet inte anledning eller utrymme för riksdagen att besluta om ändringar av de tidigare fattade besluten som gäller hela den pågående perioden, i synnerhet som en samlad bedömning av skilda och angelägna forskningsbehov knappast är möjlig innan nytt planeringsmaterial föreligger.

Utskottet konstaterar att i de nu föreliggande motionerna begärs att riksdagen skall göra uttalanden som skulle innebära en prioritering av vissa avgränsade områden inte bara gentemot övriga motionsledes aktualiserade områden utan även gentemot alla andra områden som inte blivit föremål för någon motion just detta år. Utskottet anser att riksdagen inte bör göra en sådan bedömning eller prioritering. Utan att i sak ha bedömt något av de skilda yrkandena föreslår utskottet att riksdagen — med hänvisning till att nästa budgetår är det sista i en ännu pågående planeringsperiod om tre år för forskning och att en forskningsproposition skall föreläggas riksdagen våren 1990 — avslår motionerna 1988/89:Ub501, 1988/89:Ub510, 1988/89:Ub541, 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub571 yrkande 2, 1988/89:Ub586, 1988/89:Ub588, 1988/89:Ub600, 1988/89:Ub625, 1988/89:Ub642, 1988/89:Ub665, 1988/89:Ub678, 1988/89:Ub729, 1988/89:Ub747, 1988/89:Ub748, 1988/89:Ub752, 1988/89:Ub765, 1988/89:Ub767, 1988/89:Ub774, 1988/89:Ub776, 1988/89:Ub822 yrkandena 5 och 6, 1988/89:Ub835 yrkandena 4 och 5 samt 1988/89:Ub837 yrkande 9.

Utdrag ur 1988/89:UbU24 om anslag till lokala och individuella linjer samt fristående kurser

1990-91:UbU3y
Bilaga 3

I ett antal motioner föreslås att riksdagen skall uttala att *olika lokala linjer* m.m. skall inrättas eller byggas ut enligt följande tablå.

Motion	Föreslagen lokal linje	Poäng	Ort (motsv.)
Ub681 (s)	linje för folkdansare	80	Danshögskolan i Stockholm
Ub755 (fp, m, c, vpk, mp)	linje för folkdansare	80	Danshögskolan i Stockholm
Ub813 (s) yrk. 5	energiteknisk linje, elkraftslinje, resp. linje för tillämpad datateknik, anordnade med regionalpolitiskt motiverade medel, bör bli allmänna	120	Eskilstuna-Västerås
Ub746 (c)	miljö- och naturresurslinjen bör få fördubblat antal nybörjarplatser	120	Kalmar
Ub606 (s)	planingenjörslinje	120	Karlskrona-
Ub822 (s) yrk. 7	ekonomlinje	120	Ronneby
Ub602 (c) yrk. 1 delvis	miljöteknik	?	Chalmers tekniska högskola
Ub674 (s) yrk. 3	bildkonstutbildning	?	Skövde
Ub602 (c) yrk. 1 delvis	medieteknisk linje	80/120	Skövde
Ub668 (fp) yrk. 2	bildkonstutbildning	?	Skövde
Ub674 (s) yrk. 2	medieteknisk utbildning	80/120	Skövde
Ub703 (m) yrk. 1-2	linje inriktad mot livsmedelsindustrin	120	Skövde
Ub611 (c) yrk. 3	linje inriktad mot livsmedelsindustrin	120	Skövde
Ub657 (m) yrk. 2	linje inriktad mot livsmedelsindustrin	120	Skövde
Ub736 (fp)	linje inriktad mot livsmedelsindustrin	120	Skövde
Ub638 (fp) yrk. 4	teknisk utbildning (kurser, förlängning av befintliga linjer, fleringenjörslinjer inom bl.a. materialteknik och trädesign)	?	Karlstad
Ub669 (s) delvis	teknisk utbildning (kurser och linjer)	?	Karlstad
Ub835 (fp) yrk. 6 delvis	teknisk utbildning (kurser och linjer)	?	Karlstad
Ub581 (s)	restauranghögskola	?	Bergslagen (Grythyttan)
Ub527 (s)	restauranghögskola	?	Örebro (Grythyttan)
Ub605 (c)	restauranghögskola	?	Grythyttans Vårdshus
Ub672 (m)	trafikutbildningslinje	?	Falun-Borlänge
	elenergiinriktad högskoleutbildning motsvarande civilingenjörsnivå	?	Sundsvall-Härnösand
	elenergiinriktad högskoleutbildning motsvarande civilingenjörsnivå	?	Sundsvall-Härnösand
	vidareutbildning av byggnadskonstruktörer och arkitekter på träbyggnadsområdet	?	?

Några anslagsyrkanden ställs inte i motionerna. I några motioner begärs dock att medel skall omfördelas från andra icke angivna orter eller utbildningar antingen inom förevarande anslag eller inom ramen för de medel som totalt anvisas till grundläggande högskoleutbildning.

Tvååriga lokala linjer inom det tekniska området kan schablonmässigt beräknas kosta omkring 340 000 kr. per grupp, årskurs och år. Med antagning varje år blir årskostnaden omkring 1 680 000 kr. Med treårig utbildning blir årskostnaden omkring 2 520 000 kr. Utbildning av civilingenjörskaraktär skulle bli betydligt kostsammare, medan utbildningar inom andra sektorer kan kosta mindre. Till detta kommer investeringsbehov av mycket varierande storlek för lokaler, inredning och utrustning.

Utskottet erinrar om att riksdagen inte tar ställning till vilka lokala linjer eller fristående kurser som en högskola bör anordna. Ansvaret för detta är lagt på högskoleenheterna.

Utvecklingen av nya lokala linjer skall ske vid högskoleenheterna utifrån de utbildningsbehov som finns. Medel för lokala linjer begärs av enheterna i de årliga anslagsframställningarna. Riksdagen tar under förevarande anslag endast ställning till fördelningen mellan de olika högskoleenheterna av de totala resurserna till lokala och individuella linjer samt fristående kurser. I den mån riksdagen därvid anser att fördelningen, t.ex. av regionalpolitiska skäl, skall förändras kan riksdagen antingen omfördela resurser mellan enheterna eller öka de totala resurserna och fördela ökningen mellan enheterna. De totala behoven i olika regioner och vid olika enheter får således samlat vägas mot varandra.

Med hänvisning till det anförda och då några preciserade höjningar av anslagsbeloppet eller omfördelningar av medel mellan anslagsposter för budgetåret 1989/90 inte begärs i de nu aktuella motionsyrkandena föreslår utskottet att de alla avslås av riksdagen i vad de avser inrättande eller uppbyggnad av lokala linjer m.m. Resursfrågor åren efter budgetåret 1989/90 får prövas i budgetarbetet inför dessa år.

— — —